

СТАБІЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЕРЕДНИКІВ ЧЕРЕЗ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ

к.е.н., доц. **Рубанов П.М.**,
студент гр. Ф-11 **Дмитренко Ю.В.**
Сумський державний університет (Україна)

На етапі кризового розвитку і триваючого реформування економіки України одним з найважливіших завдань є забезпечення фінансової стабільності системи банківського посередництва. В сучасних умовах продовжують загострюватись проблеми виведення з ринку неплатоспроможних банків, відтоку фінансових ресурсів з банківської системи, зокрема й сформованих на основі залучення на банківські рахунки вільних коштів фізичних і юридичних осіб.

Фінансова система держави, яка переживає значні ускладнення, викликані необхідністю покриття зростаючих потреб у фінансуванні бюджетного дефіциту, вимушена додатково компенсувати нестачу фінансових ресурсів для виконання зобов'язань Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО). Згідно діючого з 2012 року законодавства, держава зобов'язана безумовно компенсувати втрати фізичних осіб-вкладників збанкрутілого банку у визначених межах (в еквіваленті 200 тис.грн).

Однак цей процес має певні недоліки і ризики. Зокрема, в умовах тривалого повернення коштів з неплатоспроможних банків і наростання втрат вкладників від їхнього інфляційного знецінення, від примусової конвертації валютних вкладів, втрати купівельної спроможності коштів через девальвацію національної грошової одиниці, сума реальної компенсації стає суттєво меншою. Значна динаміка цих процесів не дозволяє мінімізувати втручання державних структур у гарантування захисту коштів капіталодавців (зокрема, фізичних осіб), викликає зростання ризиків для вкладників банків і нівелюють стабілізаційний потенціал впливу ФГВФО на роботу фінансового ринку.

З іншого боку, ефективна робота Фонду є необхідною умовою поступового припинення панічної втечі капіталів домогосподарств навіть від тих фінансових посередників, які наразі мають достатньо стабільний фінансовий стан. Ігнорування цих проблем викликає ланцюгову реакцію у вигляді кризи довіри на міжбанківському ринку, зростанні кількості фінансових установ у переддефолтному і дефолтному стані, тимчасових ускладнень та безповоротних втрат для підприємств, які не зможуть отримати фінансові послуги в необхідних формах і обсягах.

Альтернативним підходом до побудови системи гарантування вкладів є використання німецького досвіду, коли вона фінансується недержавними учасниками (асоціацією банків та міжнародними фінансовими організаціями). Зрозуміло, що цей варіант найбільш прийнятний для розвинених і стабільно функціонуючих фінансових систем. Але й в українських умовах така система може бути життєздатною, якщо державні структури, не приймаючи на себе прямих зобов'язань, зможуть залучатися на загальних ринкових засадах лише в якості кредиторів фонду гарантування внесків, і лише коли виникне гостра потреба у значних додаткових обсягах коштів.

На функціонування фінансових посередників негативно впливає закладена в діюче законодавство нерівноправність різних видів капіталодавців: вкладників – фізичних осіб і вкладників – юридичних осіб. Гарантії фонду розповсюджуються лише на фізичних осіб, що з одного боку збільшує ризики підприємств, стимулює їх до уникнення банківських ризиків шляхом виводу коштів навіть з ще цілком стабільних фінансових установ, а з іншого, - посилює кризові явища для окремих фінансових посередників через швидкий вивід коштів підприємств, звуження клієнтської бази і кількості капіталодавців. Відтік клієнтів і вкладників з боку юридичних осіб не лише зменшує рентабельність використання активів банку, але й ускладнює формування його фінансових ресурсів, підштовхуючи до більшого залучення таких дорогих джерел фінансування, як кошти населення, міжбанківські кредити, кредити рефінансування НБУ.

Конкуренція фінансових посередників за обмежений ресурс заощаджень домогосподарств призводить до підвищення депозитних процентних ставок і ризиків запозичень, що збільшує кількість фінансово нестійких банків і, в кінцевому рахунку, підвищує ризики всієї фінансової системи. Таким чином, це все рівно призводить до опосередкованого посилення негативних фінансових впливів на фізичних осіб, незважаючи на формальне і номінальне гарантування їх вкладів з боку ФГВФО.

Певна нерівноправність у захисті від ризиків вкладення коштів існує і між фізичними особами, оскільки повне виконання зобов'язань з повернення банківських вкладів гарантовано лише для відносно дрібних капіталодавців (вклади до 200 тис.грн) та великих капіталодавців з добре диверсифікованим портфелем внесків, розділеним по різних комерційним банкам.

З метою підвищення довіри до окремих фінансових посередників і усього банківського сектора було б доцільно розширити гарантування вкладів і на кошти суб'єктів господарювання, зокрема суб'єктів малого бізнесу. Це дозволить розширити базу формування фінансових ресурсів фонду гарантування вкладів, перерозподілити і розсинхронізувати його фінансові ризики по секторам економічної діяльності і суб'єктам. Перспективною є диференціація розміру внесків учасників фонду і гарантованих лімітів в залежності від ризиковості діяльності банку.